

Bijlage 1: Stromingen binnen de Ecologie.

Hieronder beschrijf ik in het kort enkele aanwezige theoretische benaderingen en variaties erop, die binnen de milieu-antropologie aanwezig zijn.

De traditionele ecologie zag er heel anders uit dan de nieuwe ecologische of milieuantropologie, Kottak zegt hierover dat de studies binnen de oude ecologische antropologie benadrukten dat inheemse mensen hun natuurlijke hulpbronnen redelijk goed in stand hielden en hun ecosystemen wisten te behouden. De nieuwe ecologische of milieu-antropologie daarentegen mengt theorie en analyse met politiek bewustzijn en beleidsbelangen (Haenn and Wilk 2006: 41). De traditionele ecologie van waaruit onderstaande stromingen zijn voortgevloeid, richtte zich vooral rondom de interacties tussen organismen en hun omgeving met de daar uit voortvloeiende inzichten in structurele oorzakelijkheid in plaats van te starten bij verklaringen enkel in termen van individueel en egoïstisch gedrag (Greenberg and Park 1994: 5). Met betrekking tot de nieuwe milieu-antropologie schrijft Kottak: “Concerned with proposing and evaluating policy, the new environmental anthropology attempts not only to understand but also to devise culturally informed and appropriate solutions to such problems and issues as environmental degradation, environmental racism, and the role of the media, NGOs, and various kinds of hazards in triggering ecological awareness, action, and sustainability”...”In the new ecological anthropology, everything is on a larger scale” (Haenn and Wilk 2006: 42).

De toekomstige ecologische antropologie zou wel eens gefragmentariseerd kunnen raken in allerlei gespecialiseerde gebieden van onderzoek. Orlove zegt hierover dat de ontwikkelingen berusten op nieuwe algemene elementen in processuele benaderingen: “the importance of the time frame, the role of actor-based models, a clearer focus on mechanisms of change, and a more balanced position on the role of social organization, culture, and biology” (Haenn and Wilk 2006: 211). Een voorbeeld hiervan is de enorme variatie aan stromingen die ik hieronder in het kort beschrijf.

Ecologisch Marxisme.

De eerste toegespitste benadering welke ik wens te behandelen, is het ‘ecologisch Marxisme’. Deze theorie behandelt observaties van huidige trends in de politiek en het milieu – lucht, land en watervervuiling, bewegingen uit de gemeenschap of op werkniveau die strijden tegen de vergiftiging ervan en andere dreigingen voor de menselijke gezondheid. David Harvey vormt vooral een sleutelfiguur binnen het ‘ecologisch Marxisme’, waarbij hij zich focust op de stedelijke omgeving. Hij zegt dat de natuur als een product wordt gezien van Kapitaal, gevormd door kapitalistische structuren en denkwijzen (Goldman and Schurman 2000: 567). De natuur an sich bestaat dan niet meer en wordt geïncorporeerd in het stedelijke leven.

Culturele Ecologie.

Een andere benadering komt voort uit de 'culturele ecologie'. Culturele ecologie, zo zegt Julian Steward, "introduceert het lokale milieu als extra culturele factor in de vruchteloze benadering dat cultuur slechts uit cultuur voortkomt" en verderop "De empirische analyse laat zien dat de culturele ecologie haar primaire aandacht richt op die kenmerken die op cultureel voorgeschreven wijzen het best betrokken zijn in het gebruik van het milieu" (Haenn and Wilk 2006: 5).

Er zijn drie fundamentele procedures binnen de culturele ecologie:

- 1) De onderlinge relaties tussen uitbuitende of productieve technologie en het milieu moeten geanalyseerd worden.
- 2) De gedragspatronen die betrokken zijn in de exploitatie van een bepaald gebied met de hulp van een bepaalde technologie moeten geanalyseerd worden.
- 3) Het bepalen van de reikwijdte van in hoeverre de gedragspatronen die inherent zijn aan het exploiteren van het milieu, invloed uitoefenen op andere aspecten van cultuur (Haenn and Wilk 2006: 7, 8).

Volgens Eric Wolf bestaat de culturele ecologie uit de volgende kenmerken: "... an adequate cultural ecology must include the history of global markets and politics, the global spread of cultural knowledge of artifacts, and the networks of finance, intergovernmental agencies, trade, migration, and domination, which now directly affect even the most isolated ecosystems on the planet" (Haenn and Wilk 2006: 420).

Cultureel ecooloog Andrew Vayda (1983) kijkt naar het in een bredere context plaatsen van lokale en regionale milieuproblemen. Zijn methode betreft de 'progressieve contextualisatie', waarbij hij zegt dat we kunnen beginnen met de acties of interacties van individuele levende wezens en deze vervolgens in een context plaatsen die de acties of interacties begrijpelijk maken door hun positie aan te wijzen binnen kaders van oorzaken en gevolgen (Robbins 2004: 72).

Wilk voegt er aan toe dat het belangrijk is voor milieu-antropologen om de strijd aan te binden met globalisatie. Ecologen, klimatologen en een horde andere natuurlijke wetenschappers beredeneren op krachtige wijze dat de ernstigste milieuproblemen voor deze tijd overstijgend zijn voor landen en grenzen, veelzijdig en gelaagd zijn (Puntenney 1995). Als antropologen gaan helpen in het oplossen van de globale sleutelproblemen, dan moeten zij manieren vinden om de niveaus van analyse overstijgend en naar buiten toe te verbinden in plaats van constant hun heil te zoeken in lokale settings waar zo veel van hun veldwerk plaatsvindt. Even verderop zegt hij dat de traditionele wegen naar een sterkere integratie van antropologische kennis theoretische projecten waren, waar mensen verenigende modellen van menselijk gedrag vinden in universele eigenschappen van de geest, biologie of cultuur. Het begrip van zich herhalende functionele regelmatigheden en de oorzakelijke link tussen niveaus

van analyse zijn in het bijzonder belangrijk binnen de ecologische antropologie. En nogmaals daaronder: “One promising line for pursuing this integration is the exploration of institutional links, which connect many different constituencies, policymakers, and communities in processes affecting the environment. In response to the ways that environmental problems cross international and regional boundaries, Puntenney suggests, anthropologists should focus on the political and institutional relationships between the actors and groups responsible for both exploiting and managing ecosystems“ (Haenn and Wilk 2006: 419).

Politieke Ecologie.

Politieke ecologie benadrukt de sociale relaties waarbinnen de actoren ingebed zijn en die de manier waarop zij omgaan met het milieu beïnvloedt. Politieke ecologie veronderstelt dat grote sociale structuren en politiek-economische processen de acties van gebruikers van lokale bronnen zal beïnvloeden. Deze structuren en processen worden bestudeerd op een meer systematische wijze (Vayda en Walters 1999: 170).

De ‘politieke ecologie’ wordt door Robbins bestempeld als: “political ecology is based on the assumption that any tug on the strands of the global web of human-environment linkages reverberates throughout the system as a whole” (Robbins 2004: 5). Blaikie en Brookfield (1987) geven een ‘politieke ecologische’ verklaring, van waaruit zij kijken naar de achterliggende machtsrelaties (Robbins 2004: 74). De aanhaling kijkt dus naar de interacties die men heeft met zijn natuurlijke en/of sociale omgeving en bekijkt per context specifiek de oorzaken en gevolgen als gevolg van de acties die daar worden uitgevoerd met betrekking tot de milieuproblematiek.

Nieuwe Politieke Ecologie.

Een vierde en tevens gerelateerde benadering aan de tweede en derde benadering is de ‘nieuwe politieke ecologie’. Deze benadrukt op een lokale schaal studies van mensen die in interactie staan met hun omgevingen. Zij heeft als taak, het benadrukken van het natuurlijke als essentieel onderdeel van het sociale en vice versa. Binnen de literatuur focust men zich tegenwoordig voornamelijk op drie benaderingen: het theoretiseren van worstelingen binnen het milieu in termen van zowel materialistisch als symbolisch, discursieve praktijken die uitdrukking geven aan machtsrelaties en landpraktijken in het uiterst geïndustrialiseerde Noorden (Goldman and Schurman 2000: 568).

Urbane Politieke Ecologie.

Een vijfde en samenhangende benadering met bovenstaande is de ‘urbane politieke ecologie’. Deze probeert de complexe socio-ecologische relaties die ongelijke urbane omgevingen creëert en vormt te belichten, Njeru zegt hierover ‘Thus, urban political ecology is an ideal framework through

which to consider the forces that have created, shaped and re-shaped the problem of (plastic bag) waste' (Njeru 2006: 1048).

Marxistische Urbane Politieke Ecologie.

De 'Marxistische urbane politieke ecologie' benadrukt dat de materiële voorwaarden, welke nodig zijn voor urbane omgevingen, onder controle staan van de elite en ten koste gaan van de rest van de bevolking (ook wel: de lagere klassen) en daarmee ongelijke en ongelijkwaardige verschillen creëren binnen een urbane setting (Swyngedouw and Heynen 2003: 902). Naast het benadrukken van de ongelijkheid in macht en voorzieningen, probeert de urbane politieke ecologie ook ideeën te opperen, gericht aan hen die het nodig hebben (de benadeelden) en onderzoekt de urbane politieke ecologie ook op welke wijze de benadeelden hetgeen zij nodig hebben kunnen bereiken (Swyngedouw and Heynen 2003: 911).

Urbane Politieke Economie.

De 'urbane politieke economie' probeert de complexe socio-ecologische relaties die ongelijke urbane omgevingen creëert en vormt te belichten. Njeru schrijft hierover: "because solid waste has negative consequences for urban landscapes and residents, it is important to understand waste problems within the broader context of urban political economy and the uneven quality of life produced throughout urban environments" (Njeru 2006: 1048).

Environmentalism.

Het zogeheten 'Environmentalism' is ook wel het gedachtegoed waarbij men naar de bescherming van de natuurlijke omgeving tegen vernietiging en vervuiling toewerkt en die zich bezighoudt met het milieu, de natuur, vervuiling en alle relaties en effecten die deze aspecten hebben tot een menselijke samenleving. Het is opgedeeld in een 'groene agenda' – de groene agenda betreft het in stand houden en het beschermen van natuurlijke ecosystemen – en een 'bruine agenda'. De bruine agenda benadrukt de onvoldoende aanwezigheid van voorzieningen, voor het op een veilige manier verzamelen, verwijderen en verwerken van alle mogelijke soorten kunstmatig, natuurlijk en menselijk (uitwerpselen) afval en zoekt naar een manier om deze te verbeteren (McGranahan and Satterthwaite 2002: 43-57).